

TNSA-2003

ÖNEMLİ SONUÇLARI

HİZMET ALANLARI

Prof. Dr. Sabahat Tezcan
Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Müdürü

8 Ekim 2004 - Ankara

HANEHALKI ÖZELLİKLERİ

- Nüfus halen genç yapıda (%29, 15↓)
- Aile büyüklüğü (4)
- Okullaşma (%)
  - İlköğretimde: K(87) E(91)
  - Lisede : K(53) E(53)
- Yaşlı nüfus (65+) artıyor (%7)

EVLENMİŞ KADINLARIN ÖZELLİKLERİ

OLUMLU GELİŞMELER VAR

	(%)
• Okur-yazar olmayan:	22
• Lise ve üstü eğitimi olanlar	
Kentlerde	20
30 yaş altında	35
• Çalışan	27
• Kazancının yeterliliği	42
• Herhangibir neden için koca şiddetini haklı bulan	39

EVLENMİŞ KADINLARIN ÖZELLİKLERİ

- İlk evlenme yaşı: 20 (Yükseliyor)
- Halen evli olanlar 67 (%)
- Dul/boşanmış 3
- İdeal ortalama çocuk sayısı: 2.5 (Değişmiyor)
- Yaşayan ortalama çocuk sayısı: 2.4 (Azalıyor)

DOĞURGANLIK

AZALIYOR

- **KDH: 19.7 (Kent: 19, Kıır 21)**
- **TDH: 2.23 (Kent: 2.06, Kıır 2.65)**
- **TDH**
  - Doğu Anadolu: **3.7**
  - Güneydoğu Anadolu: **4.2**
  - Eđitimsiz kadınlar: **3.7**

DOĞURGANLIK

- **Evlenmiş Kadınların**

İlk doğum yaşı 21-22

%24'ü 4'ten fazla doğum yapmış

%27'sinin doğum aralığı 24 aydan az

%8'i adölesan (15-19) anne

- Kadınların **%63**'ü başka çocuk istemiyor
İki ve daha fazla çocuğu olanların % **81**'i başka çocuk istemiyor

AİLE PLANLAMASI

OLUMLU GELİŞMELER

- Yöntem kullanan (yüzde): **71**
  - Modern (RIA, kondom, hap) **42.5**
  - Geleneksel (Geri çekme) **28.5**
- Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da, kırsal alanlarda, 25 yaş altı ve 40 yaş üstü kadınlarda yöntem kullanımı düşük
- Karşılanmamış AP ihtiyacı: **%6**
- Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da kırsal alanlarda ve öğrenim seviyesi düşük olan kadınlarda ihtiyaç daha fazla

YÖNTEM BIRAKMA

(%)

- Herhangi bir yöntemle başlayıp bir yıl içinde bu yöntemi bırakanlar : **40**
  - Yöntem başarısızlığı : **16**
  - Diğer yöntemle geçiş : **20**
- Yöntem kullanmak istemiyor : **47**

DOĞUMLAR (SON 5 YIL)

- Herhangi bir risk grubunda olan (annenin yaşı, doğum aralığı, doğum sırası) % **39**
- Doğum öncesi bakım almayan % **19**

Doğu, Güneydoğu Anadolu'da, kırsal alanlarda 35 yaş üstü kadınlarda ve 4'ten fazla doğumu olan kadınlarda bakım almayan daha fazla

DOĞUMLAR (SON 5 YIL)

- Evde doğum: % **21**
- Geleneksel (ebe, vb.): % **17**
- Sezeryanla doğum: % **21** (artıyor)
(lise ve üstü eğitim almış annelerde % **49**)

İSTEYEREK DÜŞÜK YAPMA

AZALIYOR

- **100** gebelikten **11**'i düşük (**% 77**'si özel sektör)
- **Düşük nedenleri:** (%)
  - Çocuk İstemiyor: **41**
  - Yeni sonlanan gebelik: **17**
  - Sağlık (anne/çocuk): **12**
- **Düşük sonrası AP Yöntemi:** (%)
  - Etkin yöntem kullanan: **40**
  - Geri çekme: **26**
  - Kullanmayan: **30**

EMZİRME

YAYGIN UYGULAMA

- Doğumdan sonraki ilk saatte emzirme yetersiz (%54)
- Ek gıdalara erken başlanıyor

AŐILAMA

- Tam AŐılı olma yükseliyor (% **54**)
- Tüm aŐılarını zamanında (12 aydan önce) yaptıranlar % **48**
- **DBT** ve **Polio** aŐılarında devamsızlık halen yüksek

Sorun: Doğu, Güneydoğu Anadolu'da kırsal alanlarda, doğum sırası yüksek olanlarda

BÜYÜME-GELİŞME

İYİLEŞME VAR

- Yaşa göre boy (-2 SD) -**Bodur**- % 16
- Yaşa göre ağırlık (-2 SD) -**Düşük kilolu**- % 5
- Boya göre ağırlık (-2 SD) -**Zayıf**- %1

Sorun: Doğu, Güneydoğu Anadolu'da, öğrenimsiz annelerde, 4+ sırada doğumlarda

BEBEK-ÇOCUK ÖLÜMLERİ

AZALIYOR

- Bebek ve çocuk ölüm hızları tüm bölgelerde düşüyor
- Bebek ölümlerinin **%60**'ı **neonatal** dönemde
- BÖH kırsal alanlarda, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da öğrenimsiz annelerde, sık doğum aralıklarında, düşük doğum ağırlığı olanlarda yüksek

ANNELEERİN BESLENME DURUMU

- **Obezite** artıyor
  - BKI 25-29 : **%29**
  - 30+ : **%23**
- Yaş ilerledikçe obezite artıyor
  - 35-44: % **40-43**
  - 45-49: % **65**
- Öğrenim durumu az olanlarda obezite fazla
- Kır-kent farkı olmaksızın bütün ülkede yaygın bir sorun
- Hanelerin **%70'i iyotlu tuz** kullanıyor

SİGARA İÇME

- Annelerin **%28**'i sigara içiyor (Artıyor)
- Gebelerin **%15**'i, emzirenlerin **%20**'si sigara içiyor.
- 20 yaş üstü, kentlerde yaşayan, eğitim durumu yüksek, İstanbul ve Batı'da yaşayan kadınlarda daha yüksek

AIDS ve CYBH

- Kadınların sadece **%31**'i AIDS dışında bir CYBH duymuş
- Kadınların **%88**'i AIDS'i duymuş
- Ancak **%31**'i AIDS'ten korunmak için herhangi bir yöntem bilmiyor
- Öğrenim düzeyi arttıkça AIDS ve CYBH bilgisi ve korunma yollarına ilişkin bilinçlenme artıyor

SONUÇ OLARAK

- **Anne-bebek-çocuk sağlığında önemli iyileşmeler var, ancak:**
- **Bölge, kır/kent, anne öğrenim durumu, doğum sırası ve doğum aralığına göre göstergelerdeki farklılıklar devam ediyor**
- **Beslenme sorunları özellikle annelerde obezite, bebeklerde kronik beslenme yetersizliđi devam ediyor**
- **Annelerin sigara içme oranı artıyor**

ÖNERİLER

- **Sektörlerarası işbirliği ile çok yönlü müdahaleler yapılmalı**
- **Riskli bölge ve gruplara yönelik daha yoğun çabalar**
- **Sağlık hizmetlerinin niteliği arttırılmalı**
  - **bilgilendirme / izleme / danışmanlık**
  - **fizik koşullar**
  - **tıbbi donanım**
- **Kronik hastalıklarla ilişkili risk faktörleri artıyor; bunların önlenmesi ve azaltılması gerekli**
- **Yaşlılık sorunları önemini arttırıyor**

ÖNERİLER

- **Kadınların öğrenim düzeyinin arttırma çabaları devam etmeli**
- **Aile-okul-yaşamın her döneminde sürekli-güncel sağlık eğitimi**
- **Hizmete yönelik rutin kayıt-bildirim surveyans sistemleri geliştirilmeli**
- **Konuya özel çok değişkenli analizlerle önemli müdahale alanları belirlenmeli**
- **Ayrıntılı araştırmalarla tıbbi ve sosyal nedenler daha iyi belirlenmeli**